

Öğretmenlerin Okul Yöneticilerinin Demokratik Tutum ve Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Barış ÖZBEK¹

¹Müdür, Milli Eğitim Bakanlığı, e-posta: ozbekbaris@hotmail.com

Geliş Tarihi/Received: 28.10.2015

Kabul Tarihi/Accepted: 17.03.2016

e-Yayın/e-Printed: 27.04.2016

DOI: <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.677>

ÖZ

Bu araştırmanın amacı ilkökul ve ortaokul kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin görüşlerini çeşitli değişkenlere göre incelemektir. Araştırma, tarama türünde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini araştırmaya katılan 383 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, “Okul Yöneticileri Demokratik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise 0.98 olarak hesaplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS programından yararlanılarak yüzde ve frekans hesaplamaları bağımsız t-testi, tek yönlü Varyans Analizi, Mann Whitney-U Sınaması ve Kruskal Wallis Sınaması uygulanmıştır. Okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına yönelik öğretmen görüşleri çeşitli değişkenler bakımından incelendiğinde cinsiyete, yaşa ve öğrenim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ancak çalıştığı okuldaki toplam hizmet süresi, mesleğindeki toplam hizmet süresi ve yöneticilik deneyimi bakımından incelendiğinde anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Örgüt, lider, eğitim yönetimi, demokratik tutum, öğretmen

Investigation of Teachers' Views On the Democratic Attitudes and Behaviours of School Administrators

ABSTRACT

The aim of this research is to investigate teachers', who work in primary and secondary schools, views on the democratic attitudes and behaviours of school administrators through several variables. The Survey method has been used in the conduct of the mentioned research. The research sample is 383 participant teachers. "School Administrators Democratic Attitude Scale" was used as data collection instrument. The reliability of the scale measured with Cronbach's Alpha and is 0.98. With the aid of statistical package programme SPSS, percentage and frequency of data were calculated and independent t-test, one way variance analysis, Mann Whitney-U test and Kruskal Wallis test were applied on the data. When teachers' views on the democratic attitudes and behaviours of school administrators were examined by several variables, it was determined that there is no statistically significant difference for gender, age and education level. But according to total term of service at recent school, total term of service on career and administrator experience a statistically significant difference were obtained.

Keywords: Organization, leader, educational administration, democratic attitudes, teacher

1. GİRİŞ

Geçmişten bugüne kadar demokrasi kavramı hep tartışılmış ve toplumlar için hep güncelliğini korumuştur. Demokrasinin temelinde insana ve fikirlere saygı vardır. Güçlü bir iletişim ve güven ortamı ancak “adalet duygusunun” olduğu yerlerde görülebilmektedir. Farklı değerleri, görüşleri hatta gelenekleri koruyabilecek en güvenilir yol demokrasiden geçer. İşbirlikçi olma, güvenilir olma, objektif olma, yargı gücünü iyi kullanma demokrasinin en önemli öğelerini oluşturur. Bu öğeleri kendinde barındıran ülkeler, toplumlar veya kurumlar her yönden değişime ve gelişime açıktır.

Demokrasi kavramı yaşadığımız yüzyılda hayatımızın her alanında olduğu gibi eğitimin de vazgeçilmez öğesi olmuştur. Eğitim ve demokrasi kavramı ayrılmaz bir ikili haline gelmiş, eğitim ve demokrasi kavramı birbirini tamamlayan bir bütün olmuşlardır (Yeşil, 2002, akt. Arslan, 2012). Bu birliktelik hızla devam etmektedir. 21.yüzyılda bireylere, fikirlerine değer verilip; demokrasi kavramına yüklenen anlamı değişiyor, demokratik bir anlayış yerleştirilmeye çalışılıyor ise, bu bilgi çağında özellikle insan beyninin işleyişinin sınırları çözüldükçe ve davranışlarının nedenleri anlaşılmağa başlandıkça elde edilen yeni bilgiler ışığında artık eğitim, öğretim, öğrenme, öğretme, okul, öğretmen, öğrenci kavramlarının anlamları da değişmiştir. Yeni yaklaşımlarla bu kavramlara bakış açısı da farklılaşmıştır (Şahin, 2004, akt. Arslan, 2012).

Modern anlamda bir yaşam şekli, kültürü, değeri ve yönetim modeli olan demokrasi eğitim kurumları açısından da önem taşımaktadır. Çünkü demokrasinin gelişmesi, kurumsallaşması ve felsefesinin tam anlamıyla yaşanabilmesi için demokratik bir kültür ve anlayışın toplumda var olması gerekir. Demokratik anlayışın gelişme ve yerleşmesinde belirleyici olan kurum, okuldur (Turan ve Ulusoy, 2014). Eğitim ve öğretimin

yuvasını teşkil eden okullar toplumun sağlıklı bir şekilde biçimlendirilmesinde ve var olmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Öyle ki yetişen nesillerin demokratik bir kültürü solması ve bu doğrultuda bir felsefeyi veya yaşam tarzını sahiplenmesi ancak ve ancak demokratik anlayışın hakim olduğu bir okul ikliminde mümkün olabilecektir.

Okul içerisinde, yönetim-öğretmen-öğrenci ilişkilerinde demokrasi kavramının özündeki bireye ve fikirlere saygı gösterip önem verme, eğitim yapıları için çok önemli hale gelmiştir. Toplumsal düzenin sağlanması ve devamlılığında temel nokta olan eğitim sistemi, bireylerin birbirlerine demokrasi anlayışı çerçevesinde davranması neticesinde daha verimli ve başarılı olabilir (Arslan, 2012). Demokrasi anlayışının toplumsal düzenin sağlanmasındaki belirleyici rolü eğitim sisteminde kendini gösterir. Sistemin verimliliği doğrudan bireye ve fikirlerine saygılı olmaya, sergilenen davranışların demokrasi anlayışı çerçevesinde şekillenmesine bağlıdır. Okullarda oluşturulacak demokratik ortam, kurumdaki paydaşların daha rahat çalışmalarını sağlayacağı gibi öğretmenlerin daha katılımcı, üretken, duygu ve düşüncelerini rahatlıkla paylaşan ve işbirliğine açık olmalarını sağlayacaktır.

Günümüz modern yönetim anlayışında “yönetici” kavramı yerine “lider” kavramı karşımıza çıkmaktadır. Modern yönetim anlayışında, rutin işlerin ötesine gidemeyen klasik yöneticiler yerine, organize olmuş bir grubun davranışlarını etkileyerek, amaca ulaşmasını sağlayan liderler ön plana çıkmaktadır. Son yıllarda ekonomik, sosyal, toplumsal alanlarda görülen önemli değişme ve gelişmeler, okulların yapı ve işleyişini etkileyerek, okulları yönetecek müdürlerin niteliklerinin yeniden belirlenmesini de zorunlu kılmıştır. Buna göre insan ilişkilerinin yoğun olduğu eğitim kurumlarını dinamik bir hale getiren, okuldaki tüm bireyleri ortak amaç etrafında toplayabilen ve ortak hedefler doğrultusunda güdülenmiş grubun davranışlarını etkileyerek amaca ulaşılmasını sağlayan okul müdürlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bakımdan okul yöneticilerinin sergiledikleri liderlik davranışları, buldukları okulu tüm boyutlarıyla etkilemektedir (Gümüşeli, 2004). Günümüz koşulları salt yöneticiliği yeterli görmemekte buna karşılık idarecilerde liderlik kavramını zorunlu kılmaktadır. Yöneticilerin liderlik davranışları, çalışanlar üzerinde amaca ulaşmada belirleyici olabilmelidir.

Demokratik yaklaşım ise; okul müdürlerinin öğretmene karşı davranışlarında, esnek, yol gösterici, yeniliklere açık, çalışmalara yön veren, okulun ve bireyin amaçlarını birleştiren bir modele sahip olmalıdır (Yeşil, 2002, akt. Aslan, 2012). Bu yaklaşıma sahip okul müdürleri sayesinde öğretmen performanslarının artması sağlanabilir. Demokratik lider diğer bir deyişle günümüzün okul müdürleri, öğretmenlerine karşı esnek, yol gösterici, okul ve bireyin amaçlarını birleştiren bir yaklaşım sergilemek suretiyle öğretmen performansı yükseltilebilir.

Kurumların başarılı olabilmesi için, o kurumda çalışan bireylerin huzuru ve mutluluğu esastır. Bu ortamın oluşmasında asıl görev, eğitim yöneticilerine düşmektedir. Bireyden topluma ilerlemede, medeniyeti geliştirmede ve sonraki nesilleri daha donanımlı kılmada eğitimcilere ve bilhassa demokrasinin esaslarını özümsemiş, bunu da liderlik felsefesiyle yoğunmayı başarabilmiş eğitim yöneticilerine büyük sorumluluk düşmektedir. Okul ikliminin, çağın gereklerini bütünüyle karşılayan demokratik bir ortama kavuşmasında, eğitim liderinin sergileyeceği anlayış, sabır, hoşgörü ve soğukkanlılığı sayesinde bu sürece katılım sağlanabilmeli, ekibin hedefe ulaşmasında yerine göre liderlik özellikleriyle belirleyici olabilmelidir.

Bakır (2007) çalışmasında ilköğretim okulu yöneticilerinin okul yönetiminde sergiledikleri demokratik tutum ve davranışların, yönetici ve öğretmenler tarafından nasıl değerlendirildiğini ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırmada belirgin şu sonuçlar elde edilmiştir. İlköğretim okulu yöneticileri, okul yönetimine ilişkin tutum ve davranışlarının demokratik olduğu görüşündedirler. İlköğretim okulu yöneticilerinin okulda sergiledikleri tutum ve davranışların demokratikliğine ilişkin öğretmen görüşleri, kadın ve erkek öğretmenler açısından anlamlı bir fark göstermemektedir. Branşlar açısından sınıf öğretmenleri, branş öğretmenlerine oranla okul yöneticilerinin yönetsel davranışlarını daha demokratik olarak nitelendirmektedirler. İlköğretim okulu yöneticilerinin okul yönetiminde göstermiş oldukları tutum ve davranışların demokratikliğine ilişkin öğretmen görüşleri, öğretmenlerin öğrenim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Özdemir (2012) çalışmasında ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin okul müdürlerinin demokratik tutumları ile öğretmenlerin örgütsel bağlılık algıları arasında bir ilişki olup olmadığı ölçmeyi amaçlanmıştır.

Araştırmada belirgin şu sonuçlar elde edilmiştir. İlköğretim okul müdürlerinin algılanan demokratik tutumlarının, öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. İlköğretim okul müdürlerinin algılanan demokratik tutumlarının, öğretmenlerin kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. İlköğretim okul müdürlerinin algılanan demokratik tutumlarının, öğretmenlerin öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. İlköğretim okul müdürlerinin algılanan demokratik tutumlarının, öğretmenlerin mezun olduğu fakülte değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermediği tespit edilmiştir.

Arslan (2012) çalışmasında ilköğretim okullarında görev yapan okul müdürlerinin öğretmene olan yaklaşımlarında demokratik tutum ve davranışlar gösterme durumlarını, buna bağlı olarak bu tutum ve davranışların öğretmen motivasyonuna etkisinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Araştırmada belirgin şu sonuçlar elde edilmiştir. Demokratik tutum ve davranış ile motivasyonun; okul, yönetim ve değerlendirme, yükselme ve ortam alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Öğrenci başarısının öğretmen motivasyonu ile ilişkisini belirlemek için yapılan korelasyon analizi ile; öğrenci başarısı ve öğretmen motivasyonu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Okul müdürlerinin demokratik tutum ve davranışlarının öğrenci başarısı ile ilişkisini belirlemek için yapılan korelasyon analizinde; demokratik tutum ve davranışlar ile öğrenci başarısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Branson (2004), “Okullarda Vatandaşlık Bilgisi ve Demokrasi Eğitimi” isimli kuramsal çalışmasında, okullardaki demokrasi ve vatandaşlık eğitiminin önemine değinmektedir. Okul ortamının ve kültürünün, öğrencilerin verilen vatandaşlık bilgi ve becerilerini edinmekteki oranını büyük ölçüde etkilediği sonucunu ortaya koymaktadır. Bu konudaki diğer bir önemli nokta ise zamanlamadır. Çalışmalar, vatandaşlık bilgisi ve demokrasi eğitiminin ilkokuldan itibaren başlatılması gerektiğini göstermektedir. Vatandaşlık bilgisi ve demokrasi eğitiminin hem okullarda, hem de yerel ve ulusal düzeyde kanunlar tarafından desteklenmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Akt. Bakır, 2007).

Yapılan çalışmalar incelendiğinde Bakır (2007) “İlköğretim Okul Müdürlerinin Demokratik Tutum ve Davranışlarının Öğretmen Motivasyonu ve Öğrenci Başarısına Etkisi”, Özdemir (2012) “İlköğretim Okul Müdürlerinin Demokratik Tutumlarının Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılıkları İle İlişkisi”, Arslan (2012) “İlköğretim Okul Müdürlerinin Demokratik Tutum ve Davranışlarının Öğretmen Motivasyonu ve Öğrenci Başarısına Etkisi” gibi çalışmalarında çalışma konumuza paralel çalışmalar olduğu görülmüştür.

Literatür incelendiğinde farklı alanlarda demokratik tutum ve davranışlara ilişkin birçok çalışma yer almasına karşın, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin çalışmaların sayısal azlığı da araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu araştırma ile öğretmen görüşlerine dayalı olarak, sergiledikleri demokratik tutum ve davranışlar açısından, ilköğretim okul yöneticilerini değerlendirmektedir. Bu noktadan hareketle, ilköğretim okulları bazında, aynı zamanda bir eğitim lideri de olmaları gereken, okul yöneticilerinin yönetsel davranışlarının demokrasiye uygunluk düzeyinin saptanması önemli görülmüş olup bu araştırmanın sonunda elde edilen bulguların eğitim sistemimizin çok önemli bir yerinde olan okul yöneticilerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Diyarbakır ili merkez ilçelerinde bulunan ilkokul ve ortaokul kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul yöneticilerinin, demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin görüşlerini çeşitli değişkenlere göre incelemektir. Bu temel amaç doğrultusunda öğretmenlerin, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin görüşleri için Cinsiyet, Yaş, Öğrenim durumu, Çalıştığı okuldaki toplam hizmet süresi, Mesleğindeki toplam hizmet süresi ve Yöneticilik tecrübesine sahip olma gibi değişkenler bakımından anlamlı farklılık var mıdır? sorularına cevap aranmıştır

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

“Sergiledikleri demokratik tutum ve davranışlar açısından ilköğretim okulu yöneticilerini değerlendirmeyi” amaçlayan bu çalışmada, genel tarama modeline dayalı betimsel yöntem kullanılmıştır. Tarama (survey) modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu aynen betimlemeyi amaçlar (Karasar, 1998).

Araştırmaları, yapıldıkları çevre ya da araştırma ortamına göre laboratuvar ve saha araştırmaları; düzeylerine göre kuramsal ve uygulama araştırmaları; yöntem ya da zamana göre tarihi, betimleme ve deneysel araştırmalar olarak gruplandırmak mümkündür (Kaptan, 1998). Bu açıdan bakıldığında bu araştırma; uygulamalı, betimsel bir saha araştırması olarak tanımlanabilir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Diyarbakır ili sınırları içinde bulunan 353 ilkokul ve ortaokulda görev yapan 6591 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünü saptamak için Cochran’ın (1962, akt. Özmen, 1997) örneklem büyüklüğü belirleme formülü kullanılmıştır. Bu formülde %95 güven düzeyi esas alınarak, örnekleme alınması gereken ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sayısı 363 olarak hesaplanmıştır. Örnekleme alınacak öğretmenleri belirlemek için il merkezinde bulunan ilkokul ve ortaokullar; Yenişehir İlçesi, Kayapınar İlçesi, Sur İlçesi ve Bağlar İlçesi olarak dört eğitim bölgesi göz önüne alınarak belirlenmiş ve her ilçeden dörder okul tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Böylece seçilen toplam 16 okulda görev yapan 435 öğretmen örnekleme dahil edilmiştir. 2014-2015 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde 435 öğretmene ölçek dağıtılmış, 383 öğretmen ölçeği geri dönmüştür. Geri dönen ölçeklerin tamamı analize dahil edilmiştir. Dolayısıyla araştırmanın örneklemini 383 öğretmen oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada verilerin toplanmasında, öncelikle konuyla ilgili literatür taranarak araştırmanın amacına uygun olan “Demokratik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Özdemir (2012) tarafından geliştirilen ölçek, ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerden oluşan bir katılımcılar grubuna uygulanmasıyla, ön uygulama süreci gerçekleştirilmiştir. Uygulama sonucunda elde edilen verilere faktör analizi yapılmış, analiz sonucunda ölçek aracında yer alan maddelerin faktör yüklerinin 0.30’un çok üstünde olduğu ve dolayısıyla geliştirilen ölçeğin tek boyutlu olduğu saptanmıştır. Ölçekte, ilköğretim okulu yöneticilerinin okul yönetiminde sergiledikleri tutum ve davranışların demokratiklik düzeyini ölçmek amacıyla 33 soru maddesi yer almaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ise 0.98 olarak hesaplanmıştır.

Bu çalışmada kullanılan ölçek, iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde katılımcı grubun kişisel özelliklerini ölçmeye yönelik ifadeler yer almaktadır. Kişisel bilgi formunda, araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin; cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, yöneticilik deneyimi, mesleki kıdem ve halen çalışmakta olduğu kurumdaki hizmet süresi ile ilgili değişkenlere yer verilmiştir. İkinci bölümde ise, yöneticilerin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin 33 soru maddesi yer almaktadır. Soru maddeleri 1 ile 5 arasında derecelendirilerek Likert türü bir değerlendirme aracı şekline getirilmiştir (Bakır, 2007). Katılımcılardan, verilen maddelere katılım derecelerini; (5) Her zaman, (4) Çoğu zaman, (3) Bazen, (2) Nadiren, (1) Hiçbir zaman seçeneklerinden birisini işaretleyerek belirtmeleri istenmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması için Diyarbakır İl Millî Eğitim Müdürlüğünden gerekli izin alınarak uygulanmıştır. İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlere 20.04.2015 - 08.05.2015 tarihleri arasında ölçekle ilgili bilgiler verilerek uygulanmıştır. Ölçekler uygulama tarihinin başlangıcından itibaren dağıtılmaya başlanmış ve her ölçek bırakılan okula bir hafta sonra gidilerek toplanmıştır. Araştırmacı, okulların hepsine öğretmen sayısına göre ölçeği, okulun müdür veya müdür yardımcısına teslim etmiş ve sonra bıraktığı ölçekleri toplamıştır. Bu şekilde 4 haftada ölçek dağıtımı ve ölçeklerin toplanması şeklinde uygulama süreci tamamlanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Ölçekteki maddelerin hepsi, ilköğretim okulu yöneticilerinin okul yönetiminde sergiledikleri demokratik tutum ve davranışlar konusunda pozitif yönlü olduğu için, puanlamada bir dönüştürme işlemine gidilmemiştir. Ölçekle toplanan sayısal verilerin analiz edilebilmesi için, ilk önce veriler kodlanarak bilgisayara girilmiştir.

Araştırma ile ilgili tüm hesaplamalar ve çözümlenmeler SPSS paket programından yararlanılarak yapılmıştır. Ölçeğin birinci bölümünde yer alan kişisel özelliklerin her biri için yüzde ve frekans hesaplamaları yapılmıştır.

Ölçeğin ikinci bölümü için ise, 33 maddenin her biri için değişkenler açısından frekans dağılımları, ortalamaları, toplam ortalama puanları ve standart sapmaları belirlenmiştir. Bunlara ek olarak, bağımsız değişkenlere ait puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara varılıp varılmadığını anlamak için cinsiyet değişkenine İlişkisiz (Bağımsız) Örneklem t-Sınaması; yaş, toplam çalışma süresi değişkenlerine yönelik “Tek Yönlü Varyans Analizi”; yöneticilik deneyimi, değişkenine yönelik Mann Whitney-U Sınaması; öğrenim durumu değişkenine yönelik Kruskal Wallis Sınaması uygulanmıştır. Karşılaştırmalarda anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. İkili karşılaştırmalar sonucunda çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD sınaması kullanılmıştır.

Araştırma ile ilgili tüm hesaplamalar ve çözümlenmeler SPSS 14,0 paket programından yararlanılarak yapılmıştır. Yapılan “varyans analizi” (ANOVA-ONEWAY) uygulamaları sonucunda çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD ve Scheffe Testleri uygulanmıştır. Ancak daha küçük farklılıkların vurgulanması amacıyla LSD Testi sonuçları kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için araştırmaya katılan öğretmenlerin ölçekler yoluyla toplanan görüşlerinin analizi sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

3.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Tanımlayıcı Özellikleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kadın	189	49.3
Erkek	194	50.7
Toplam	383	100.0

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımlarına bakıldığında, öğretmenlerin 189’unun (%49.3) kadın ve 194’ünün (%50.7) ise erkek öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş değişkenine göre dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Yaş	f	%
30 yaş ve daha az	70	18.3
31-40 yaş	189	49.3
41 yaş ve üzeri	124	32.4
Toplam	383	100.0

Tablo 2 incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerden 70’i (%18.3) 30 ve daha az yaş grubunda iken, 189’unun (%49.3) 31-40 yaş ve 124’ünün ise (%32.4) 41 ve üzeri yaş grubunda olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrenim düzeylerine ilişkin dağılımları Tablo 3’te görülmektedir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Öğrenim Düzeyi Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Öğrenim Düzeyi	f	%
Yüksekokul	42	11.0
Lisans	316	82.5
Lisansüstü	25	6.5
Toplam	383	100.0

Tablo 3 incelendiğinde, örnek grubunu oluşturan öğretmenlerin 42’si (%11.0) yüksekokul, 316’sı (%82.5) lisans ve 25’inin (%6.5) ise lisansüstü öğrenim düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yöneticilik deneyimlerine ilişkin dağılımları Tablo 4’te görülmektedir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Yöneticilik Deneyimi Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Yöneticilik Deneyimi	f	%
Evet	93	24.3
Hayır	290	75.7
Toplam	383	100.0

Tablo 4 incelendiğinde, 93 (%24.3) öğretmenin yöneticilik deneyimi varken, 290 (%75.7) öğretmenin ise yöneticilik deneyiminin olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine ilişkin dağılımları Tablo 5'te verilmektedir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Mesleki Kıdem	f	%
10 yıl ve daha az	125	32.6
11-20 yıl	180	47.0
21 yıl ve üzeri	78	20.4
Toplam	383	100.0

Tablo 5 incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerden 125'i (%32.6) 10 ve daha az mesleki kıdeme sahipken, 180'inin (%47.0) 11-20 yıl mesleki kıdeme ve 78'inin ise (%20.4) 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okulda çalışma sürelerine ilişkin dağılımları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulda Çalışma Süresi Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Okulda Çalışma Süresi	f	%
1 yıl ve daha az	83	21.7
2-5 yıl	181	47.3
6-10 yıl	65	17.0
11 yıl ve üzeri	54	14.1
Toplam	383	100.0

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılan 83 (%21.7) öğretmenin görev yaptığı okulda 1 yıl ve daha az çalışma süresine sahip olduğu, 181 (%47.3) öğretmenin 2-5 yıl çalışma süresine, 65 (%17.0) öğretmenin 6-10 yıl çalışma süresine ve 54 (%14.1) öğretmenin ise 11 yıl ve üzeri çalışma süresine sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ilişkisiz örneklem için t-testi sonuçları Tablo 10'da verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde, kadın öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{X}_A = 3.67$) ile erkek öğretmenlerin test puan ortalaması ($\bar{X}_B = 3.84$) arasında erkek öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir [$t(381) = -2.36$, $p < 0.05$]. Bu bulgu öğretmenlerin, yöneticilerin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Erkek öğretmenlerin, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına yönelik görüşleri kadın öğretmenlere göre daha olumlu olmakla birlikte, her iki grubun okul yöneticilerinin "yüksek" düzeyde demokratik tutum ve davranışlar sergilediklerini düşündükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 7. Öğretmenlerin Demokratik Tutum ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Gruplar	N	X	S	sd	t	p
<i>Demokratik Tutum ve Davranışlar</i>	A) Kadın	189	3.67	.72	381	-2.36	.02*
	B) Erkek	194	3.84	.75			
	Toplam	383					

*P<.05

Farklı üç yaş grubundaki öğretmenlerin, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığını sınamak için, öğretmenlerin yaşlarına göre oluşturulan grupların görüşlerinin ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin olarak öğretmen görüşleri arasında yaşları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$F_{(2,380)} = 2.10, p < 0.05$]. Başka bir deyişle, öğretmenlerin okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin görüşleri, yaşlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin olarak her ne kadar öğretmen görüşleri arasında yaşları bakımından anlamlı bir farklılık görülmesi de, 30 ve daha az yaş grubundaki öğretmenler okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışları konusunda en yüksek düzeyde katılım gösterirken, 31-40 yaş grubundaki öğretmenlerin ise en düşük düzeyde katılım gösterdikleri görülmektedir. Ayrıca, tüm yaş gruplarındaki öğretmenlerin, okul yöneticilerinin “yüksek” düzeyde demokratik tutum ve davranışlar sergilediklerini düşündükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 8. Öğretmenlerin Demokratik Tutum ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Gruplar	N	X	Varyansın Kaynağı	Kareler	Kareler	F	p	Anlamlı Fark (LSD)
					Toplam	Ortalama			
<i>Demokratik Tutum ve Davranışlar</i>	A) 30 yaş ve daha az	70	3.88	Gruplar arası	2.263	2	2.10	.12	-
	B) 31-40 yaş	189	3.68						
	C) 41 yaş ve üzeri	124	3.80	Gruplar içi	204.890	380	.539		
	Toplam	383	3.76		207.153	382			

*P<.05

Farklı üç öğrenim düzeyine göre gruplandırılmış öğretmenlerin, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına yönelik görüşlerinin Kruskal-Wallis sına sonuçları aşağıda verilmiştir (Tablo 8).

Analiz sonuçları, araştırmaya katılan öğretmenlerin okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına yönelik görüşlerinin, öğrenim düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir [$\chi^2_{(2)} = 5.347, p > 0.05$]. Bu bulgu, öğretmenlerin öğrenim düzeylerinin, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına yönelik görüşlerinde etkili olmadığını göstermektedir. Ancak grupların sıra ortalamaları dikkate alınarak bir değerlendirme yapıldığında, öğrenim düzeyi “lisansüstü” olan öğretmenlerin okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına yönelik görüşlerinin “lisans” ve “yüksekokul” öğrenim düzeyine sahip öğretmenlere göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca sıra ortalaması en düşük grubun lisans öğrenim düzeyine sahip öğretmenler olduğu, dolayısıyla okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışları konusunda en düşük seviyede katılım gösteren grubun da lisans mezunu öğretmenler olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 9. Öğretmenlerin Demokratik Tutum ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı
							Fark (Mann WhitneyU)
<i>Demokratik Tutum ve Davranışlar</i>	A) Yüksekokul	42	218.38	2	5.347	.07	-
	B) Lisans	316	186.00				
	C) Lisansüstü	25	223.56				
	Toplam	383					

*P<.05

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yöneticilik deneyimlerinin olup olmama durumlarına göre, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup

olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testinin sonuçlarına göre, grupların görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür [$U=9407.000$; $P>.05$]. Bu bulgu, öğretmenlerin yöneticilik deneyimlerinin olup olmama durumu, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına yönelik görüşlerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Gruplara ait sıra ortalamaları incelendiğinde, yöneticilik deneyimi olmayan öğretmenlerin sıra ortalamalarının, yöneticilik deneyimi olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, yöneticilik deneyimi olmayan öğretmenlerin, yöneticilik deneyimi olanlara nazaran okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışları konusundaki görüşlerinin daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 10. Öğretmenlerin Demokratik Tutum ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Yöneticilik Deneyimi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Gruplar	N	X̄	Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark (LSD)
				Toplamı	Sd				
<i>Demokratik Tutum ve Davranışlar</i>	A) 10 yıl ve daha az	125	3.80	Gruplar arası	3.331	2	3.11	.04*	B-C
	B) 11-20 yıl	180	3.66		203.82	380			
	C) 21 yıl ve üzeri	78	3.89	2	.536				
	Toplam	383	3.76	207.15	382				

* $P<.05$

Farklı üç mesleki kıdem grubundaki öğretmenlerin, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığını sınamak için, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre oluşturulan grupların görüşlerinin ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin olarak öğretmen görüşleri arasında kıdemleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$F_{(2,380)}=2.10$, $p<0.05$]. Başka bir deyişle, öğretmenlerin okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin görüşleri, mesleki kıdemlerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Birimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testi sonucunda anlamlı farkın, 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile 11-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında olduğu görülmüştür ($p=.04$). Buna göre, 21 yıl ve üzeri kıdem grubundaki öğretmenler ($\bar{x}_C=3.89$), 11-20 yıl ($\bar{x}_B=3.66$) kıdem grubundakilere göre, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışları konusunda olumlu görüşlere sahiptirler. Ayrıca, tüm kıdem gruplarındaki öğretmenlerin, okul yöneticilerinin “yüksek” düzeyde demokratik tutum ve davranışlar sergilediklerini düşündükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 11. Öğretmenlerin Demokratik Tutum ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Gruplar	N	X̄	Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark (LSD)
				Toplamı	Sd				
<i>Demokratik Tutum ve Davranışlar</i>	A) 10 yıl ve daha az	125	3.80	Gruplar arası	3.331	2	3.11	.04*	B-C
	B) 11-20 yıl	180	3.66		203.82	380			
	C) 21 yıl ve üzeri	78	3.89	2	.536				
	Toplam	383	3.76	207.15	382				

* $p<.05$

Farklı dört çalışma süresi grubundaki öğretmenlerin, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığını sınamak için, öğretmenlerin görev yaptıkları okulda çalışma sürelerine göre oluşturulan grupların görüşlerinin ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin olarak öğretmen görüşleri arasında okulda çalışma süreleri bakımından istatistiksel olarak

anamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$F_{(3-379)} = 2.10, p < 0.05$]. Başka bir deyişle, öğretmenlerin okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin görüşleri, görev yaptıkları okulda çalışma sürelerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Birimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testi sonucunda anlamlı farkın, 6-10 yıl çalışma süresine sahip öğretmenler ile 1 yıl ve daha az, 2-5 yıl ve 11 yıl ve üzeri çalışma sürelerine sahip öğretmenler arasında olduğu görülmüştür ($p = .01$). Buna göre, 6-10 yıl çalışma süresi grubundaki öğretmenlerin ($\bar{x}_C = 3.51$), 1 yıl ve daha az ($\bar{x}_C = 3.91$), 2-5 yıl ($\bar{x}_C = 3.73$) ve 11 yıl ve üzeri ($\bar{x}_C = 3.89$) çalışma süresi grubundakilere göre, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışları konusunda daha düşük düzeyde katılım gösterdikleri görülmektedir. Ayrıca, tüm kıdem gruplarındaki öğretmenlerin, okul yöneticilerinin “yüksek” düzeyde demokratik tutum ve davranışlar sergilediklerini düşündükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 12. Öğretmenlerin Demokratik Tutum ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Okulda Çalışma Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Gruplar	N	X	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark (LSD)
Demokratik Tutum ve Davranışlar	A) 1 yıl ve daha az	83	3.91	Gruplar arası	6.823	3	2.274	4.30	.01*	
	B) 2-5 yıl	181	3.73							
	C) 6-10 yıl	65	3.51	Gruplar içi	200.330	379	.529			
	D) 11 yıl ve üzeri	54	3.89							
	Toplam	383	3.76							

* $p < .05$

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Öğretmenlerin, yöneticilerin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Erkek öğretmenlerin, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına yönelik görüşleri kadın öğretmenlere göre daha olumlu olmakla birlikte, her iki grubun okul yöneticilerinin “yüksek” düzeyde demokratik tutum ve davranışlar sergilediklerini düşündükleri anlaşılmaktadır. Terzi ve Kurt (2005) kadın öğretmenler lehinde okul yöneticilerinin yüksek düzeyde demokratik tutum ve davranış sergilediklerini tespit etmiştir. Bakır (2007) kadın öğretmenler lehinde okul yöneticilerinin yüksek düzeyde demokratik tutum ve davranış sergilediklerini tespit etmiştir. Özdemir (2012) erkek öğretmenler lehinde okul yöneticilerinin yüksek düzeyde demokratik tutum ve davranış sergilediklerini tespit etmiştir. Bu farklılığın bir nedeni araştırmaların farklı yıllarda yapılmış olması ve bu farklı yıllardaki dönemsel farklılıkların bireylerin düşüncelerini farklı yönde etkilemiş olma gerçeği olabileceği gibi, diğer bir nedeni de araştırmaların yapıldığı çalışma evreni ve örneklem grubu farklılığı olabilir. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin görüşlerinin düşük olması birkaç etkene bağlı olabilir. Toplumumuzda baba erkil bir aile yapısının söz konusudur. Erkek çocukları kız çocuklarına oranla serbest yetiştirilmektedir. Ailede aile reisi babadır ve son sözü baba söylemektedir. Eğitim kurumları içinde buldukları kültürel yapıdan etkilenir ve içinde bulunduğu kültürü şekillendirir. Bu bakış açısı ile okullarda kadın öğretmenlere yönelik bir demokratik tutum ve davranış yetersizliği gerçekleşmiş olabilir. Diğer bir açıdan bakacak olursak. Son dönemlerde kadınlar, kadın hakları konusunda dernekleşmekte vs. kendi haklarını savunma yönünde çalışmaktadırlar. Bu baskılanma ve hak arama mücadelesi içerisinde demokratik tutum ölçeğine cevap veren kadın öğretmenler belki de biraz dikkat çekmek amacı ile yaşadıkları duygusal ve sosyolojik durumun etkisi ile düşük düzeyde işaretlemeler yapmış olabilirler. Hangisinin ne kadar etkin olduğu uygulamalı bir bilimsel araştırmayı gerektirecek düzeyde önceden karar verilemeyecek bir konudur.

Okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin olarak öğretmen görüşleri arasında yaşları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Tüm yaş gruplarındaki öğretmenlerin okul yöneticilerinin “yüksek” düzeyde demokratik tutum ve davranışlar sergilediklerini düşündükleri anlaşılmaktadır. Bu sonuç öğretmenlerin yaşlarının farklılığına rağmen okul yöneticilerinin

demokratik tutum ve davranışlarına bakışlarının aynı olduğu şeklinde yorumlanabileceği gibi, Okul yöneticilerinin her yaş grubundan öğretmene karşı eşit demokratik tutum ve davranış sergiledikleri şeklinde de yorumlanabilir. Demokratik yaklaşım açısından doğru olan okul yönetici tarzının da böyle olması gerekir.

Öğretmenlerin okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına yönelik görüşlerinin, öğrenim düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Tüm öğrenim düzeyi gruplarındaki öğretmenlerin okul yöneticilerinin “yüksek” düzeyde demokratik tutum ve davranışlar sergilediklerini düşündükleri anlaşılmaktadır. Zencirci (2003) okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin olarak öğretmen görüşleri arasında mezuniyet düzeyleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Bakır (2007) okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin olarak öğretmen görüşleri arasında mezuniyet düzeyleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Bu sonuç öğretmenlerin mezuniyet düzeylerinin farklılığına rağmen okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlara bakışlarının aynı olduğu şeklinde yorumlanabileceği gibi, okul yöneticilerinin farklı eğitim düzeyine sahip öğretmenlere karşı eşit demokratik tutum ve davranış sergiledikleri şeklinde de yorumlanabilir. Demokratik yaklaşım açısından doğru olan okul yönetici tarzının da böyle olması gerekir.

Öğretmenlerin okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına yönelik görüşlerinin, yöneticilik deneyimi olmayan öğretmenler ile yöneticilik deneyimi olan öğretmenler arasında yöneticilik deneyimi olmayan öğretmenler yönünde yüksek düzeyde anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Yöneticilik deneyimi olmayan öğretmenler ile yöneticilik deneyimi olan öğretmenlerin okul yöneticilerinin “yüksek” düzeyde demokratik tutum ve davranışlar sergilediklerini düşündükleri anlaşılmaktadır. Benzer araştırmalar incelendiğinde Zencirci (2003), Terzi ve Kurt (2005), Bakır (2007), Özdemir (2012), görüşleri alınan öğretmenlerin, daha önceki hizmet yıllarında okul yöneticiliği yapmış olma durumları bir değişken olarak ele alınıp karşılaştırılmamıştır.

Okul yöneticilik deneyimine sahip öğretmenlerin, okul yöneticiliği deneyimine sahip olmayan öğretmenlere oranla okul yöneticilerini demokratik tutum ve davranış yönünden düşük düzeyde bulmalarını iki yönlü olarak ele alabiliriz. Okul yöneticiliği yapmış öğretmenler açısından baktığımızda, yöneticilik uygulamalarına hakim, demokratik yöneticilik uygulamalarının farkındalığı yüksek ve görünmeyen kapılar arkasında alınabilecek anti demokratik uygulama kararlarına şahitlik etmiş kişilerdir. Dolayısı ile okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin düşük düzeyde algı ve düşünceye sahip olabilirler. Ayrıca yöneticilik deneyimine sahip öğretmenler ile okul yöneticileri arasında anti demokratik tutum ve davranışlara ilişkin hak arama ve tartışmalarda bu sonucun ortaya çıkmasında göz ardı edilemeyecek bir yaşantısal gerçekliktir. Okul yöneticiliği yapmamış öğretmenler okul yöneticilerinin demokratik tutum ve yaklaşımları karşısında dersine giren, dersini en iyi şekilde öğrencilerine aktarmaya çalışan, nöbetlerini zamanında ve uygun bir şekilde nöbet görevini yerine getirmeye çalışan bireylerdir. Öğretmen görevlerini yerine getiren bireyler gözüyle baktıkları için okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına yüksek düzeyde algı ve düşünceye sahip olabilirler.

Okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin olarak öğretmen görüşleri arasında kıdemleri bakımından 20 yaş ve üzeri öğretmenler lehinde yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Tüm kıdem grubundaki öğretmenlerin okul yöneticilerinin “yüksek” düzeyde demokratik tutum ve davranışlar sergilediklerini düşündükleri anlaşılmaktadır. Zencirci (2003) Okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin olarak öğretmen görüşleri arasında kıdemleri bakımından 11–15 yaş arası öğretmenler lehinde yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu tespit etmiştir. Bakır (2007) okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin olarak öğretmen görüşleri arasında kıdemleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Araştırmamızda ki bu farklılığın bir nedeni araştırmaların farklı yıllarda yapılmış olabileceği gibi, araştırmalarda seçilen evren ve örneklem farklılığı da olabilir. Araştırma bulgularımız üzerinden yorumlayacak olursak; 11–21 yıl kıdemi olan öğretmenler ile 21 ve üzeri kıdemi olan öğretmenler arasında bir tecrübe farkından dolayı daha kıdemli öğretmenler okul yöneticilerini demokratik tutum ve davranışları açısından yüksek düzeyde algılamış

ve görüş belirtmiş olabilirler. Kıdemi düşük görülen öğretmenlerin yaşantı çağ farkından dolayı okul yöneticilerinden yüksek düzeyde demokratik tutum ve beklenti içerisinde olabilirler. Belki de okul yöneticileri kıdemli öğretmenler yönünde uygulama kararları alıyor da olabilirler.

Okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin olarak öğretmen görüşleri arasında okulda çalışma süreleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Birimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğuna bakıldığında anlamlı farkın, 6-10 yıl çalışma süresine sahip öğretmenler ile 1 yıl ve daha az, 2-5 yıl ve 11 yıl ve üzeri çalışma sürelerine sahip öğretmenler arasında olduğu görülmüştür. Buna göre, 6-10 yıl çalışma süresi grubundaki öğretmenlerin, 1 yıl ve daha az, 2-5 yıl ve 11 yıl ve üzeri çalışma süresi grubundakilere göre, okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışları konusunda daha düşük düzeyde katılım gösterdikleri görülmektedir. Tüm Okulda çalışma süreleri grubundaki öğretmenlerin okul yöneticilerinin “yüksek” düzeyde demokratik tutum ve davranışlar sergilediklerini düşündükleri anlaşılmaktadır. Benzer araştırmalar incelendiğinde Zencirci (2003), Terzi ve Kurt (2005), Bakır (2007), Özdemir (2012), görüşleri alınan öğretmenlerin, araştırmanın uygulandığı tarihte okullarındaki hizmet süreleri bir değişken olarak ele alınıp, karşılaştırılmamıştır.

Araştırmanın yürütüldüğü esnada bulunduğu okulda 6-10 yıl çalışma süresine sahip öğretmenlerin daha az çalışma süresine sahip öğretmenlere göre okul yöneticilerini demokratik tutum ve davranışları yönünden düşük düzeyde algılamaları okuldaki deneyimlerinin fazlalığı açısından değerlendirildiğinde, araştırmanın yürütüldüğü esnada aynı okulda kendilerinden daha fazla çalışma süresine sahip öğretmenlere kıyasla okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışları yönünden düşük algılamaya sahip olmaları bir tezat olarak görülmektedir. Tabii ki burada öğretmenlerin çalışma süreleri içerisinde çalışan farklı idarecilerin varlığının da algılamaları farklı yönde etkileyeceği sonucu göz ardı edilmemelidir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre şu önerilerde bulunulmuştur:

1. Okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarının farklılaşma düzey ve yönünün zamansal gelişiminin gözlemlenmesi açısından benzer araştırmaların uygulanmasına devam edilmesi.
2. Okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin bayan öğretmen algılarının araştırmamızda ve benzer araştırmalarda düşük çıkmasından dolayı bu durumun daha iyi belirlenebilmesi için nicel çalışmalardan ziyade nitel araştırmalar yapılabilir.
3. Benzer araştırmalarda okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin öğretmen algılarının yöneticilik deneyimi değişkenine göre farklılaşma düzeyi bir alt başlık olarak ölçülebilir.
4. Benzer araştırmalarda okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin öğretmen algılarının araştırmanın yapıldığı esnada görev yaptıkları okullardaki hizmet süresi değişkenine göre farklılaşma düzeyi bir alt başlık olarak ölçülebilir.

KAYNAKÇA

- Arslan, M. C. (2012). *İlköğretim Okul Müdürlerinin Demokratik Tutum ve Davranışlarının Öğretmen Motivasyonu ve Öğrenci Başarısına Etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Aslan, Ü. (2012). *Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri İle Öğretmenlerin İş Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep
- Aydın, M. (1994). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Hatipoğlu, Yayınları.
- Bakır, A. A. (2007). *Sergiledikleri Demokratik Tutum Ve Davranış Açısından İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Gümüşeli, A. D. (2004). *Çağdaş Okul Müdürlerinin Liderlik Yeterlikleri ve Türk Eğitimcilerinin Bu Konudaki Görüşleri. Özel Okullar ve Eğitim Yönetimi Sempozyumu* (25-27 Ocak 2004). Antalya.
- Karasar, N. (1998). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*. (9. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özdemir, A. (2012). *İlköğretim Okul Müdürlerinin Demokratik Tutumlarının Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılık Algısı İle İlişkisi* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). 313321. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Terzi, A. R. ve Kurt, T. (2005). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Yöneticilik Davranışlarının Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılığına Etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 166.
- Turan, R. ve Ulusoy, K. (2014). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Yeşil. R. (2002). *Okul ve Ailede İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Zencirci, İ. (2003). *İlköğretim Okullarında Yönetimin Demokratiklik Düzeyinin Katılım, Özgürlük ve Özerklik Boyutları Açısından Değerlendirilmesi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.

Citation Information

Özbek, B (2016) Öğretmenlerin okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 59-70